

Broedvogelinventarisatie Monnikenberg 2021

Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken

VWG rapportnummer: VWG-301

Rien Rense

Broedvogelinventarisatie Monnikenberg 2021

De inventarisatie is uitgevoerd op verzoek van het Goois Natuur Reservaat

Bij het inventariseren is de BMP-methode (Broedvogel Monitoring Project) van Sovon Vogelonderzoek Nederland gevolgd

Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken

Broedvogelinventarisaties; broedvogels@vwggooi.nl; www.vwggooi.nl

Colofon: Broedvogelinventarisatie Monnikenberg 2021

December 2021

VWG rapportnummer: VWG-301

Auteur: Rien Rense

Inventarisatieteam: Guido Band, Juun de Boer, Pieter Bogaers, Doortje van Dijk, Han Dijkers, Simone Galavazi, Wobbe Kijlstra, Sandra Nikkessen, Rien Rense, Wouter Rohde, Hedwig Schoorlemmer en Coen Streefland.

Coördinator VWG: Rien Rense

Contactpersoon Goois Natuurreservaat: Derk van der Velden

Foto's: Doortje van Dijk, Rien Rense en Coen Streefland

Kaarten: Sovon, GNR, Google maps

© Copyright 2021 – Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum

Overname van gegevens is alleen toegestaan met bronvermelding en na schriftelijke toestemming van de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken.

INHOUDSOPGAVE

Inhoudsopgave	2
Samenvatting.....	3
1. Inleiding en beschrijving van het gebied Monnikenberg	4
1.1 Inleiding.....	4
1.2 Monnikenberg: ligging, oppervlakte en eigendom	4
1.3 Herinrichting Monnikenberg, verbinding De Groene Schakel en aanleg HOV-busbaan	6
2. Werkwijze bij de inventarisatie	9
2.1 Sovon methodiek voor broedvogelonderzoek (BMP) en Avimap	9
2.2 Uitvoering van de inventarisatie.....	10
3. Resultaten van de inventarisatie	11
3.1 Overzicht van de in 2021 vastgestelde broedvogels en territoria	11
3.2 Overige waargenomen soorten (zonder broedterritorium).....	12
3.3 Vergelijking met eerdere inventarisaties.....	13
3.4 Vergelijking met het aantal soorten broedvogels in vergelijkbare gebieden	15
3.5 Relatie met Anna's Hoeve, de A27 en de Vuursche	15
3.6 Zoogdieren.....	16
4. Conclusies en aanbevelingen	17
BIJLAGEN	18
Bijlage 1: Overzicht van waarnemingen en broedvogelterritoria.....	18
Bijlage 2: Waarnemingen van niet-broedgevallen en zoogdieren.....	19
Bijlage 3. Presentatie en bespreking van de resultaten per soort.....	20
Bijlage 4. Geraadpleegde bronnen	35

SAMENVATTING

De Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken heeft in 2021 op verzoek van het Goois Natuur Reservaat (GNR) het landgoed De Monnikenberg op broedvogels geïnventariseerd. Op het landgoed vinden grote veranderingen plaats. Langs de spoorlijn aan de rand is een busbaan aangelegd, en door het landgoed komt een ecologische verbindingzone met een ecoduct en faunatunnel. Als onderdeel van het project 'Voltooiing De Groene Schakel' wordt het landgoed ingrijpend heringericht.

De inventarisatie is bedoeld om vooraf de uitgangssituatie zo goed mogelijk in beeld te brengen. De inventarisatie is uitgevoerd volgens de Sovon-methode voor broedvogelonderzoek.

Er zijn in totaal 44 soorten broedvogels met samen 315 territoria gevonden:

Territoria	Aantal soorten	Soorten
1	14	grauwe gans, nijlgans, wilde eend, dodaars, buizerd, meerkoet, kleine bonte specht, boomleeuwerik, fluitier, bosrietzanger, huismus, graspieper, boompieper, putter
2	8	Holenduif, bosuil, groene specht, zwarte mees, fitis, tuinfluitier, spreuuw, witte kwikstaart
3 t/m 5	7	Gaai, zwarte kraai, kuifmees, goudhaan, grote lijster, heggenmus, appelvink
6 t/m 10	5	Houtduif, glanskop, tjiftjaf, zanglijster, bonte vliegenvanger
11 t/m 20	5	Grote bonte specht, zwartkop, winterkoning, boomklever, merel
Meer dan 20	5	Pimpelmees, koolmees, boomkruiper, roodborst, vink
Totaal	44	

Voor 1/3 van de soorten is maar één territorium vastgesteld. Opvallende soorten zijn dodaars, buizerd, bosuil, kleine bonte specht, groene specht, boomleeuwerik en boompieper, fluitier, bosrietzanger, bonte vliegenvanger en appelvink.

De meest voorkomende soorten (met 10 of meer territoria) zijn grote bonte specht, glanskop, pimpelmees, koolmees, zwartkop, winterkoning, boomklever, boomkruiper, merel, roodborst en vink. Drie soorten staan op de Rode lijst van broedvogels: de grote lijster als kwetsbaar, en als gevoelig: de huismus en de zwarte mees.

'Gemiste soorten' zijn havik, zwarte specht, grauwe vliegenvanger, staartmees, groenling en goudvink. Deze werden verwacht door de aanwezige biotopen en waarnemingen in het verleden.

De inventarisatie laat zien dat op de Monnikenberg veel (44) soorten broedvogels voorkomen. Uit eerdere inventarisaties is afgeleid dat er nog een tiental potentiële soorten is. De achtergrond hiervoor is de grote variatie in het terrein met water, loofbos, naaldbos, een akker, weiland en het nieuwe, open gebied in de aanloopzones naar de faunatunnel.

Voor de toekomst is het belangrijk om deze variatie te behouden en mogelijk nog te versterken. Aandachtspunten daarbij zijn:

- Zorgen voor rust en voldoende oeverbegroeiing bij het vergrote Monnikenwater. Dat is noodzakelijk voor behoud van de dodaars, en geeft mogelijkheden voor de fuut en wellicht andere soorten: kuifeend, geoorde fuut? Verstoring door het aan te leggen vlonderpad en uitkijkpunt moet zo goed mogelijk worden beperkt.
- Het (gedeeltelijk) afgraven en herinrichten van de akker en het weiland zal gevolgen hebben voor de vogelstand. Er zijn meer heidesoorten te verwachten. Maar veel hangt af van de uitvoering: niet al te netjes en met variaties in het terrein.
- Handhaven van enkele naaldhoutpercelen voor de typische naaldhoutsoorten en nestgelegenheid voor roofvogels.
- Het rustgebied voor de ecologische verbindingzone biedt nieuwe mogelijkheden door de inrichting ook op vogels te richten: niet al te kaal voor roodborsttapuit, boompieper en boomleeuwerik; voldoende rust voor misschien de nachtzwaluw en houtsnip, en gevarieerde overgangszones langs de randen.
- Het rustgebied in de verbindingzone biedt nieuwe mogelijkheden voor ree, das en vos. Deze zoogdieren zijn in het gebied waargenomen bij onze bezoeken. Het ecoduct en de faunatunnel bieden voor hen een verbinding naar andere gebieden, en een rustgebied. Het rustgebied kan afgeschermd rustplekken bieden.

De rigoureuze herinrichting van dit mooie natuurgebied roept veel vragen op, maar is ook gericht op het verbeteren van de natuurwaarden in de toekomst. De balans zal hopelijk positief zijn. Bij het beoordelen kan deze broedvogelinventarisatie een hulpmiddel zijn.

1. INLEIDING EN BESCHRIJVING VAN HET GEBIED MONNIKENBERG

1.1 Inleiding

GNR (Goois Natuur Reservaat) heeft de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken gevraagd om het landgoed de Monnikenberg in 2021 op broedvogels te inventariseren.

De inventarisatie is in het voorjaar uitgevoerd volgens de Sovon-methode voor broedvogelonderzoek en met gebruik van het digitale programma Avimap. De resultaten van het onderzoek staan in dit rapport. Meer gedetailleerde gegevens zijn beschikbaar op de website van Sovon, zoals kaarten per soort met de waarnemingen en de gevolgde autoclustering voor het bepalen van de territoria.

1.2 Monnikenberg: ligging, oppervlakte en eigendom

Het landgoed de Monnikenberg ligt oostelijk van Hilversum: ongeveer tussen het ziekenhuisterrein Tergooi, de spoorlijn van Hilversum naar Amersfoort, de A27 en de Soestdijkerstraatweg (van Hilversum naar Baarn). Er ligt ook een deel aan de andere kant van de A27. De oppervlakte is 43 ha. Het gebied is sinds 1999 eigendom van het Goois Natuur Reservaat. Op het landgoed was daarvoor vanaf 1946 het klooster De Stad Gods gevestigd. Op het terrein staat nog het oude hoofdgebouw, dat een andere bestemming krijgt. In en bij de vroegere boerderij is nu een bezinnings- en stiltecentrum, de kloostergemeenschap Casella. Zie Figuur 1. En er is o.a. nog een begraafplaats van de Zusters Augustinessen.

Het oude hoofdgebouw van het klooster

Het nieuwe bezinningscentrum Casella

Figuur 1: Het oude kloostergebouw en het nieuwe bezinningscentrum Casella

Het landgoed is alleen toegankelijk via de oprijlaan aan de Soestdijkerstraatweg. Bij de aankoop is bepaald dat aan de westkant (bij het ziekenhuis) enkele veranderingen zouden worden doorgevoerd voor de bouw van nieuwe woningen en een nieuw ziekenhuis. Een bosperceel is daar veranderd in een woonwijk, terwijl een strook met een akker en bos is toegevoegd aan het

landgoed¹. De ligging van de Monnikenberg en het inventarisatiegebied zijn weergegeven op de voor de inventarisatie gebruikte veldkaart: zie Figuur 2.

Figuur 2: Veldkaart met de ligging van de Monnikenberg bij Hilversum

Het landgoed bestaat uit aangeplant bos, beukenlanen, een akker en een weiland. De akkergrond is een restant van de vroegere Oostereng van Hilversum. In het weiland ligt een poel, het Monnikenwater. Een deel van de beukenlanen dateert uit 1863. Percelen van grove den, douglas, Japanse lariks, fijnspar, inlandse en Amerikaanse eik al dan niet met enige ondergroei wisselen elkaar af. Hier en daar zijn berken en ander loofhout aanwezig. In de ondergroei staat veel Amerikaanse vogelkers, maar een echte gevarieerde struiklaag ontbreekt. De kruidlaag is slecht ontwikkeld. Het geheel is een gemengd naald/loofbos, waarin het naaldhout overheerst. De leeftijden van de bomen in de respectieve percelen lopen sterk uiteen. Er zijn nogal wat bomen die uit de periode 1863-1925 stammen, o.a. te zien in een vak met meer dan 125 jaar waardevolle oude grove dennen met dikke schorsplaten in het westelijk deel. Een deel van de percelen is aan het begin van de jaren dertig van de vorige eeuw (opnieuw?) ingeplant, waarna een stilstand volgde tot na de Tweede Wereldoorlog. Er zijn toen vooral vlak daarna, maar ook nog in de jaren vijftig en zestig percelen aangeplant. Het bomenbestand van het landgoed is dus middeloud tot zeer oud. Figuur 3 toont een beukenlaan op het landgoed en het Monnikenwater.

¹ Zie Figuur 11: De akker met op de achtergrond de nieuwbouw van woningen en ziekenhuis Tergooi” op pagina 16

Beukenlaan

Het Monnikenwater, gezien vanuit de bosrand

Figuur 3: Een beukenlaan op het landgoed en het Monnikenwater (foto Doortje van Dijk)

Aan de oostzijde van de Monnikenberg is enkele jaren geleden, bij de verbreding van de A27, een brede faunatunnel onder de A27 aangelegd. Zie Figuur 4. De tunnel is onderdeel van het project Voltooiing De Groene Schakel, dat in de volgende paragraaf is beschreven.

Figuur 4: De faunatunnel onder de A27 gezien vanuit het westen (links) en vanuit het oosten (rechts)

1.3 Herinrichting Monnikenberg, verbinding De Groene Schakel en aanleg HOV-busbaan

Het landgoed de Monnikenberg wordt momenteel heringericht. Dit gebeurt als onderdeel van twee grote projecten:

- **Het HOV-project:** de aanleg van een snelle busbaan van Hilversum naar Huizen
- **Voltooiing De Groene Schakel:** het realiseren van een ecologische verbindingszone van de centrale heidegebieden van het Gooi richting de Utrechtse Heuvelrug via Anna's Hoeve en landgoed de Monnikenberg

Het tracé van de nieuwe busbaan ligt op de Monnikenberg langs de spoorlijn. Voorlangs de A27 gaat de busbaan met een nieuw viaduct over de spoorlijn en dan verder door Anna's Hoeve aan de westkant langs de A27. Bij het begin van de inventarisatie was dit tracé al kaalgekapt en geasfalteerd, en was het viaduct voor de busbaan al gebouwd.

Het project De Groene Schakel is gericht op een ecologische verbindingszone van de centrale heidegebieden van het Gooi naar de bossen van de Vuursche op de Utrechtse Heuvelrug. Deze verbindingszone gaat via landgoed de Monnikenberg met een faunatunnel onder de A27 naar de Vuursche en met een ecoduct over de spoorlijn naar Anna's Hoeve en verder. Het aanleggen hiervan gaat samen met een ingrijpende herinrichting van het landgoed.

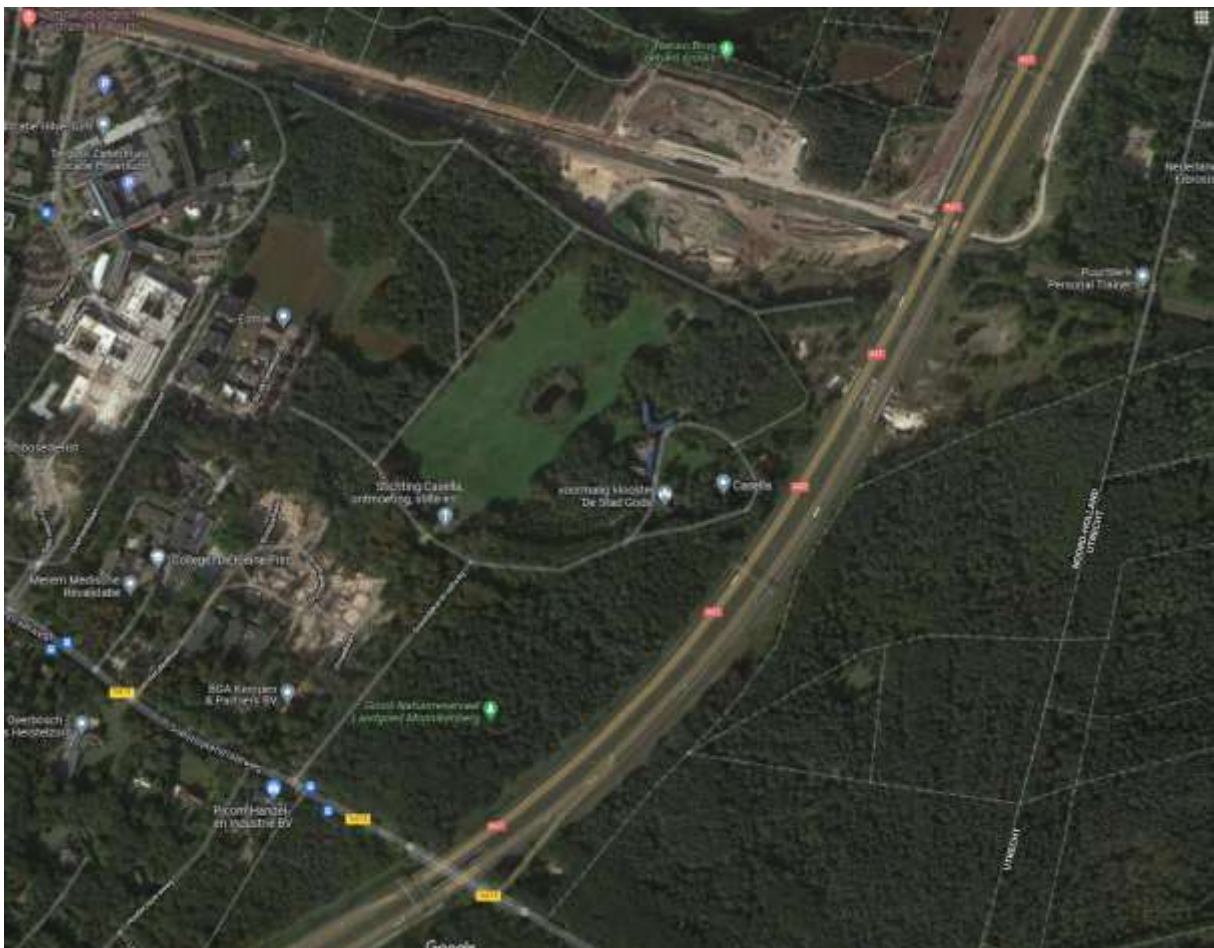
De faunatunnel onder de A27 door richting Utrechtse Heuvelrug is enkele jaren geleden, bij de verbreding van de A27, aangelegd. Zie Figuur 4. Voor de ecologische verbinding van landgoed de Monnikenberg richting centrale heide via Anna's Hoeve is een ecoduct over de spoorlijn gebouwd. Op de Monnikenberg wordt een open verbidingszone van het ecoduct naar de faunatunnel aangelegd.

Ten tijde van de inventarisatie was de busbaan langs de spoorlijn al aangelegd en waren grondwerkzaamheden, bomenkap en de ruwbouw voor het ecoduct en de aanloop naar het ecoduct al uitgevoerd. Dit is te zien in Figuur 5: Van links naar rechts: het nieuwe ecoduct, het viaduct voor de busbaan met schermen en helemaal rechts de faunatunnel onder de A27.

Figuur 5: Van links naar rechts: het nieuwe ecoduct, het viaduct voor de busbaan met schermen en helemaal rechts de faunatunnel onder de A27.

Op de satellietfoto in Figuur 6 zijn de grondwerkzaamheden al te zien, maar het ecoduct over de spoorlijn en het viaduct voor de buslijn waren op het fotomoment nog niet gebouwd. Rechts is iets onder het midden het tracé van de faunatunnel te zien.

Figuur 6: Satellietfoto van de Monnikenberg met de werkzaamheden ten tijde van de inventarisatie

Als onderdeel van het project 'Voltooiing De Groene Schakel' wordt – aangestuurd door de Provincie Noord-Holland – het landgoed Monnikenberg heringericht:

- Tussen de faunatunnel en het ecoduct wordt een open verbindingszone met o.a. heide aangelegd. Hiervoor moeten bomen worden gekapt. De verbindingszone wordt een rustgebied en zal niet toegankelijk zijn voor publiek. Het gebied achter het landhuis wordt ook afgesloten.
- Het Monnikenwater wordt uitgegraven en vergroot. Het weiland wordt voor een groot deel afgegraven tot de oude veenlaag en zal veranderen in een nat heidegebied. Langs de rand van het Monnikenwater komt een vlonderpad met op een eiland een uitkijkpunt. Hierdoor kan via het weiland een nieuwe rondwandeling worden gemaakt.
- De akker wordt om de diversiteit te bevorderen voor een derde deel verschaald door afgraven.
- Langs de nieuwe infrastructuur worden brede grondwallen aangelegd als bescherming tegen geluid, licht en verkeershinder.
- De wandelpadenstructuur wordt aangepast.

De werkzaamheden voor deze herinrichting zijn in november 2021 gestart, dus na de inventarisatie.

Figuur 7 toont de toekomstige inrichting van de Monnikenberg volgens het definitieve ontwerp voor de voltooiing van De Groene Schakel (zie Bijlage 4. Geraadpleegde bronnen).

Figuur 7: De toekomstige inrichting van de Monnikenberg volgens het ontwerp voor De Groene Schakel

Het spreekt vanzelf dat deze rigoureuze ingrepen in dit mooie natuurgebied veel vragen en discussie oproepen. Het kappen van bos en het aanleggen van wegen en kunstwerken zijn forse aantastingen. Anderzijds is er het perspectief dat deze ingrepen voor een belangrijk deel gericht zijn op het verbeteren van de natuurwaarden van het gebied in de toekomst. De balans hiervan zal hopelijk positief zijn, en bij het beoordelen daarvan kunnen de resultaten van deze broedvogelinventarisatie als hulpmiddel worden gebruikt.

2. WERKWIJZE BIJ DE INVENTARISATIE

2.1 Sovon methodiek voor broedvogelonderzoek (BMP) en Avimap

Voor de inventarisatie-activiteiten is het programma Avimap van het **Broedvogel Monitoring Project** (BMP) van Sovon gebruikt (Zie Bijlage 4. Geraadpleegde bronnen). Bij het inventariseren zijn via Avimap op een veldkaart op een tablet de waarnemingen ingevoerd. Bij de soort wordt een 'broedcode' toegevoegd: bijvoorbeeld zingend of baltsend individu, mogelijke nestplaats, transport van voedsel of ontlasting, e.d. Na het inventarisatiebezoek worden de waarnemingen geüpload naar Sovon. De waarnemingen worden daar geregistreerd en verder uitgewerkt. Het BMP-project hanteert voor het bepalen van broedterritoria naast de broedcode ook maatstaven zoals 'datumgrens' (om bijvoorbeeld vogels op doortrek uit te sluiten) en 'fusieafstand' (gangbare onderlinge afstand tussen territoria). Op grond van deze criteria wordt door 'autoclustering' het aantal broedterritoria per soort vastgesteld. De BMP-clustering gaat er bij veel soorten vanuit, dat er minimaal twee meldingen met een tijdsverschil van minstens 10 dagen nodig zijn voor een geldig territorium. De bij de inventarisatie gebruikte veldkaart is weergegeven in Figuur 8. De veldkaart toont de grenzen van het inventarisatiegebied.

Figuur 8: De bij de inventarisatie gebruikte veldkaart

Ten tijde van de inventarisatie waren de werkzaamheden in het gebied voor een deel al in uitvoering: het tracé langs de spoorlijn voor de busbaan was al kaalgekapt en geasfalteerd, en het grondlichaam voor de aanloop naar het ecoduct en het ecoduct over de spoorbaan waren in basis al aangelegd. De faunatunnel is enkele jaren geleden aangelegd bij de verbreding van de A27. In de eerdere Figuur 6 zijn deze werkzaamheden wel afgebeeld en is beter te zien hoe het terrein er tijdens de inventarisatie uitzag. Het vrijmaken van het gebied bij het ecoduct voor de verbindingzone naar de heide is later, in het najaar van 2012, uitgevoerd. De verdere herinrichting van de Monnikenberg is toen ook gestart.

2.2 Uitvoering van de inventarisatie

De inventarisatie is begeleid door Derk van der Velden, beleidsmedewerker Natuur, recreatie en landschap, van GNR. De VWG-coördinator heeft met hem een introductiebezoek aan het gebied gebracht, en de inventarisatie verder voorbereid. Het was door Corona helaas niet mogelijk om dit – zoals gebruikelijk – met het inventarisatieteam te doen. De meeste waarnemers kenden het gebied echter al en hebben het gebied ook individueel verkend en bezocht.

Bij Sovon is het gebied geregistreerd door Jan-Willem Vergeer.

Rien Rense coördineerde het onderzoek binnen de VWG en schreef het rapport.

Het inventarisatieteam bestond uit 13 waarnemers. De bezoeken zijn in twee- of drietallen uitgevoerd. De waarnemers en de bezoeken waarvan gegevens zijn ingevoerd staan in **Tabel 1**.

Nr.	Datum	Starttijd	Eindtijd	Type	Waarnemers
1	20 mrt	6:06	9:21	Zonop	Guido Band, Juun de Boer, Wouter Rohde
2	31 mrt	20:18	21:35	Avond	Juun de Boer, Rien Rense
3	3 apr	6:30	9:29	Zonop	Coen Streefland, Han Dijkers, Sandra Nikkessen
4	17 apr	5:55	8:41	Zonop	Hedwig Schoorlemmer, Juun de Boer, Pieter Bogaers
5	1 mei	5:43	8:07	Zonop	Han Dijkers, Wobbe Kijlstra
6	15 mei	5:26	9:36	Zonop	Doortje van Dijk, Hedwig Schoorlemmer, Rien Rense
7	29 mei	4:58	8:53	Zonop	Juun de Boer, Pieter Bogaers
8	12 juni	5:03	9:07	Zonop	Pieter Bogaers, Rien Rense
9	26 juni	6:09	8:36	Ochtend	Simone Galavazi, Wouter Rohde

Tabel 1: Overzicht van de bezoeken aan Anna's Hoeve

Het gebied is om de twee weken geïnventariseerd. Van de 8 inventarisatiebezoeken zijn er 7 een half uur voor zonsopkomst gestart en 1 op een iets later tijdstip. Dit laatste 'ochtendbezoek' telt binnen de Sovon methodiek mee als een half normbezoek. Het aantal normbezoeken komt daardoor uit op 7,5. Dat is ruim voldoende.

Het 'avondbezoek' op 31 maart was gericht op uilen; er is echter alleen een dodaars gehoord.

De weersomstandigheden waren in het algemeen goed en hebben het onderzoek niet belemmerd. De toegankelijkheid van het terrein gaf geen problemen.

Voor de route bij het inventariseren is op een veldkaart een voorstel gedaan, dat bij de bezoeken als leidraad is gebruikt. In Figuur 9 is de gevolgde route op 15 mei afgebeeld en een sfeerimpressie van het bezoek. De afstand was 7,4 km.

Figuur 9: De gevolgde route bij het inventariseren (op 15 mei) en een sfeerimpressie

3. RESULTATEN VAN DE INVENTARISATIE

3.1 Overzicht van de in 2021 vastgestelde broedvogels en territoria

In 2021 zijn op de Monnikenberg 44 soorten broedvogels met samen 315 territoria vastgesteld. Een overzicht hiervan staat in Tabel 2.

Soort	Territoria	Soort	Territoria
Grauwe Gans	1	Tjiftjaf	6
Nijlgans	1	Bosrietzanger	1
Wilde Eend	1	Zwartkop	15
Dodaars	1	Tuinfluitter	2
Buizerd	1	Goudhaan	3
Meerkoet	1	Winterkoning	18
Holenduif	2	Boomklever	12
Houtduif	9	Boomkruiper	21
Bosuil	2	Spreeuw	2
Kleine Bonte Specht	1	Merel	20
Grote Bonte Specht	12	Zanglijster	9
Groene Specht	2	Grote Lijster	3
Gaai	5	Roodborst	32
Zwarte Kraai	3	Bonte Vliegenvanger	6
Zwarte Mees	2	Huismus	1
Kuifmees	3	Heggenmus	4
Glanskop	10	Witte Kwikstaart	2
Pimpelmees	31	Graspieper	1
Koolmees	37	Boompieper	1
Boomleeuwerik	1	Vink	21
Fluiter	1	Appelvink	4
Fitis	2	Putter	1

Tabel 2: Vastgestelde soorten broedvogels op de Monnikenberg met het aantal territoria

In 'Bijlage 1: Overzicht van waarnemingen en broedvogelterritoria' staan per soort de waarnemingen per inventarisatiebezoek en het op basis daarvan bepaalde aantal territoria.

Opvallende soorten zijn dodaars, buizerd, bosuil, kleine bonte specht, groene specht, boomleeuwerik en boompieper, fluiter, bosrietzanger, bonte vliegenvanger en appelvink.

Drie soorten staan op de Rode lijst van broedvogels:

- kwetsbaar: grote lijster
- gevoelig: huismus en zwarte mees

'Gemiste soorten' zijn havik, zwarte specht, grauwe vliegenvanger, staartmees, groenling en goudvink. Deze soorten zijn te verwachten op grond van de aanwezige biotopen en de waarnemingen bij inventarisaties in het verleden (zie paragraaf 3.4).

De meest voorkomende soorten (met 10 of meer territoria) zijn grote bonte specht, glanskop, pimpelmees, koolmees, zwartkop, winterkoning, boomklever, boomkruiper, merel, roodborst en vink. In Tabel 3 is een groepering gemaakt van de soorten naar het aantal territoria. Voor relatief veel soorten (14, d.w.z. 1/3 van de soorten) is maar één territorium vastgesteld.

Territoria	Aantal soorten	Soorten
1	14	Grauwe gans, nijlgans, wilde eend, dodaars, buizerd, meerkoet, kleine bonte specht, boomleeuwerik, fluitier, bosrietzanger, huismus, graspieper, boompieper, putter
2	8	Holenduif, bosuil, groene specht, zwarte mees, fitis, tuinfluiter, spreeuw, witte kwikstaart
3 t/m 5	7	Gaai, zwarte kraai, kuifmees, goudhaan, grote lijster, heggenmus, appelvink
6 t/m 10	5	Houtduif, glanskop, tjiftjaf, zanglijster, bonte vliegenvanger
11 t/m 20	5	Grote bonte specht, zwartkop, winterkoning, boomklever, merel
Meer dan 20	5	Pimpelmees, koolmees, boomkruiper, roodborst, vink
Totaal	44	

Tabel 3: Groepering van het aantal soorten naar aantal territoria

Per soort is aanvullende informatie vermeld in Bijlage 3. Presentatie en bespreking van de resultaten per soort.

Het gebied is al eerder geïnventariseerd. In paragraaf 3.3 is een vergelijking gemaakt met de resultaten van de vroegere inventarisaties en is de ontwikkeling van de broedvogelstand beschreven. In paragraaf 3.4 is het aantal soorten broedvogels in de Monnikenberg vergeleken met dat in andere, vergelijkbare gebieden.

Figuur 10: Bosuil, gefotografeerd op de Monnikenberg (foto van Coen Streefland)

3.2 Overige waargenomen soorten (zonder broedterritorium)

Bij het onderzoek zijn nog vijf soorten waargenomen, waarvoor geen broedterritorium is vastgesteld:

- Krakeend
- Havik
- Zwarte specht
- Ekster
- Keep

Hiervan zijn 4 soorten potentiële broedvogels: krakeend, havik, zwarte specht en ekster. Deze soorten hebben in het verleden op de Monnikenberg gebroed. Voor de krakeend is het biotoop bij het Monnikenwater geschikt en deze soort neemt landelijk snel toe. De keep is een wintergast.

In Bijlage 2: Waarnemingen van niet-broedgevallen en zoogdieren staan deze waarnemingen per inventarisatiebezoek.

In aanvulling hierop zij nog vermeld dat:

- De roofvogelwerkgroep van de VWG geen nesten van havik of sperwer heeft gevonden. Het nest van de buizerd is wel bekend.
- Op de Monnikenberg hangen geen nestkasten.
- Op gooi.waarneming.nl staan voor het afgelopen jaar (tot 19 november 2021) 55 waarnemingen, die goed overeenkomen met deze inventarisatie. Enkele opvallende aanvullingen zijn: een hop op 10 mei), twee raven op 15 augustus, en 2x een zingende zwarte roodstaart (op 24 april en 4 juni). De **hop** is daarna niet meer gezien. De waarnemingen van de **zwarte roodstaart** zijn een aanvulling op deze inventarisatie.

3.3 Vergelijking met eerdere inventarisaties

In het verleden zijn de broedvogels van de Monnikenberg al verschillende keren geïnventariseerd. Bij vergelijken met de eerdere inventarisaties moet worden bedacht dat er verschillen zijn:

- In het terrein: door het bouwen van appartementen in het zuidwestelijke deel, de aanleg van de busbaan, faunatunnel en ecoduct, en doordat de strook ten oosten van de A27 nu is meegenomen
- In de methodiek: nu clusteren met Avimap, en eerder via broedvogelkartering en 'met de hand'.
- In het aantal bezoeken en ten slotte: de waarnemers verschillen ook per inventarisatie.

Niettemin is het zinvol om te vergelijken.

In het rapport van de vorige inventarisatie in 2012 zijn ook de gegevens van de voorgaande inventarisaties in 2003, 1981 en 1975 opgenomen. In Tabel 4 zijn die gegevens aangevuld met deze nieuwe inventarisatie.

Bij vergelijken van de resultaten van 2021 met 2012 valt het volgende op:

- Het aantal soorten broedvogels is weinig veranderd: van 42 naar 44
- 'Nieuwe' soorten zijn: nijlgans, kleine bonte specht, groene specht, boomleeuwerik, fitis, tuinfluiter, huismus, graspieper en putter (+ 9)
- 'Verdwenen' soorten zijn: havik, waterhoen, zwarte specht, staartmees, grauwe vliegenvanger, groenling en goudvink (- 7)
- Er is een opmerkelijke toename in aantal voor de houtduif (van 4 naar 9), glanskop (van 5 naar 10) en appelvink (van 1 naar 4)
- En een opmerkelijke afname voor: tjiftjaf (van 9 naar 6), goudhaan (van 6 naar 3), merel (van 37 naar 20), zanglijster (van 16 naar 9), roodborst (van 53 naar 32), grauwe vliegenvanger (van 6 naar 0) en vink (van 32 naar 21).

Bij vergelijken met alle voorgaande inventarisaties, dus over de periode 2021 – 1975 valt op:

- Het totaal aantal soorten broedvogels varieert wel wat, maar verandert niet echt. Bij de inventarisatie in 1981 zijn niet alle soorten geïnventariseerd.
- In 2021 'ontbreken' 23 soorten, die in het verleden hier wel hebben gebroed. Deze soorten staan in de eerste kolom van de tabel naar rechts uitgelijnd. Voor de meeste soorten gaat het om slechts enkele broedgevallen in het verleden.
- Bij de inventarisatie in 1981 zijn enkele soorten opvallend veel aanwezig: zwarte mees, kuifmees, matkop, gekraagde roodstaart en goudhaan (ook in 2003). Hier is geen verklaring voor.
- Er is over deze periode een duidelijke afname van merel en zanglijster. Die is mogelijk te wijten aan ziekte: het usuto-virus?
- Er is een toename van glanskop, boomklever, boomkruiper en zwartkop. Een verklaring hiervoor is mogelijk het ouder worden van het bos?

Broedvogelinventarisatie Monnikenberg 2021

Soort	Territoria				
	2021	2012	2003	1981*	1975
Grauwe Gans	1	1	1	-	-
Nijlgans	1	-	-	-	-
Wilde Eend	1	1	2	-	2
Wintertaling	-	-	-	-	1
Slobeend	-	-	-	-	1
Kuifeend	-	-	-	1-3	-
Bergeend	-	-	-	-	min.1
Dodaars	1	1	1	-	-
Buizerd	1	1	2	-	-
Torenvalk	-	-	-	-	2
Havik	-	1	1	-	-
Boomvalk	-	-	1	-	-
Meerkoet	1	1	1	2	1
Waterhoen	-	1	1	-	-
Holenduif	2	1	4	0-2	1
Houtduif	9	4	36?	-	min.40?
Zomertortel	-	-	-	1	-
Turkse Tortel	-	-	-	-	3
Bosuil	2	1	-	-	1
Ransuil	-	-	-	-	2
Kleine Bonte Specht	1	-	1	-	-
Grote Bonte Specht	12	14	11	5-6	min.5
Groene Specht	2	-	1	1	4-6
Zwarte Specht	-	2	1	-	-
Gaai	5	3	4	?	±10
Ekster	-	-	1	?	3-4
Zwarte Kraai	3	1	2	?	2
Zwarte Mees	2	1	4	9-11	5
Kuifmees	3	1	6	11-12	1
Glanskop	10	5	6	0-1	-
Pimpelmees	31	27	7	?	±17
Matkop	-	-	-	8-11	-
Koolmees	37	40	18	?	±25
Staartmees	-	1	3	4-6	1
Boomleeuwerik	1	-	-	-	-
Boerenwaluw	-	-	-	-	8
Huiswaluw	-	-	-	-	3
Fluiter	1	3	1	-	-
Fitis	2	-	1	-	min.5
Tjiftjaf	6	9	13	6	±8
Bosrietzanger	1	1	-	-	-
Zwartkop	15	16	2	5	4
Gekraagde Roodstaart	-	-	1	8-9	1
Tuinfluiter	2	-	1	2	2-4
Goudhaan	3	6	18	15-17	min.8
Vuurgoudhaan	-	-	1	-	-
Winterkoning	18	20	28	?	±23
Boomklever	12	18	17	1	4
Boomkruiper	21	19	13	11	1
Merel	20	37	41	?	±30
Zanglijster	9	16	22	?	12
Grote Lijster	3	1	1	-	1
Roodborst	32	53	54	?	±20
Bonte Vliegenvanger	6	8	4	4-5	1
Grauwe Vliegenvanger	-	6	1	-	-
Spreeuw	2	1	3	?	±14
Huismus	1	-	-	?	?
Ringmus	-	-	-	?	?
Heggenmus	4	5	5	?	±13
Witte Kwikstaart	2	2	2	-	1
Graspieper	1	-	-	-	-
Boompieper	1	1	1	1	-
Vink	21	32	28	?	3
Appelvink	4	1	1	-	-
Groenling	-	2	2	0-1	2-3
Goudvink	-	1	3	1-2	1
Putter	1	-	-	-	-
Aantal soorten	44	42	48	33	38

Tabel 4: Soorten en aantallen broedvogels op de Monnikenberg in de periode 2021 - 1975

3.4 Vergelijking met het aantal soorten broedvogels in vergelijkbare gebieden

Voor het beoordelen van de soortenrijkdom is ook een vergelijking gemaakt met het aantal soorten broedvogels in andere, vergelijkbare gebieden. Zie Tabel 5.

Gebied	Soorten broedvogels	Oppervlakte in ha
Monnikenberg 2021	44	43
Anna's Hoeve 2021	52	46
Laegieskamp 2014	45	33
Eindegooi 2015	47	150
Gooilust 2015	55	92
Bikbergen, Crailo, De Beek en Oud Bussem 2019	42	162
Schaep en Burgh, Boekesteijn en Bantam 2014	35	72
Jagtlust, Land & Bosch en Schoonoord 2016	38	23

Tabel 5: Aantal soorten broedvogels in de Monnikenberg in vergelijking met andere gebieden

Uit de gegevens in de tabel blijkt dat het aantal soorten broedvogels in de Monnikenberg goed overeenstemt met dat in andere, vergelijkbare gebieden.

Hierbij moet wel worden bedacht dat van de 44 soorten voor 14 soorten maar één territorium is vastgesteld; anderzijds zijn er vier potentiële broedvogels waargenomen. Dat betekent dat het is te verwachten dat het aantal broedvogelsoorten bij de inventarisaties kan variëren; naar schatting ± 5 (uitgaande van de voorgaande beschouwing en vergelijking).

In aanvulling hierop is in de vorige paragraaf geconstateerd dat in het verleden nog 23 andere soorten broedvogels in de Monnikenberg zijn waargenomen.

Al met al kan worden geconcludeerd dat in de Monnikenberg veel soorten broedvogels voorkomen, en dat er bovendien nog veel potentiële soorten zijn.

De achtergrond voor deze rijkdom is de variatie in het terrein met loofbos, naaldbos, grasland, een akker, vennen en een stukje 'heide' bij de faunatunnel, in combinatie met de grote aangrenzende natuurgebieden en stedelijk gebied.

3.5 Relatie met Anna's Hoeve, de A27 en de Vuursche

De relatie en uitwisseling tussen de Monnikenberg en Anna's Hoeve is op het moment van de inventarisatie waarschijnlijk nog heel beperkt. De spoorlijn en de tracés voor de busbaan en de verlegde weg over Anna's Hoeve vormen samen een brede barrière, en het ecoduct is nog niet functioneel. Het zou echter kunnen dat wanneer de twee gebieden als één gebied zouden zijn geïnventariseerd er waarnemingen in beide gebieden gezamenlijk worden geclusterd. Dat zou dan vooral het geval zijn voor soorten met een groot territorium. Dit zou kunnen worden onderzocht door de waarnemingen van beide gebieden samen te voegen. Dat is waarschijnlijk ingewikkeld en daarom, en omdat er weinig overlap wordt verwacht, niet gedaan.

In aanvulling hierop is de tweedeling van het terrein door de brede A27 van belang. Voor verschillende soorten zijn bij het clusteren waarnemingen aan beide zijden van de A27 samengevoegd tot een territorium². Het is moeilijk te beoordelen of dat correct is. De methodische vragen hierover zullen bij Sovon worden gemeld.

² Bij wilde eend, kuifmees, koolmees, zwartkop, winterkoning, tjiftjaf, boomklever, boomkruiper, boompieper, en roodborst is dit het geval. Zie bijvoorbeeld de figuren bij wilde eend, tjiftjaf, boomklever en roodborst in Bijlage 3. Presentatie en bespreking van de resultaten per soort

De relatie van het deel van de Monnikenberg aan de oostzijde van de A27 met de aansluitende gebieden van de Vuursche is bij deze broedvogelinventarisatie niet in beeld gekomen. Er zijn daar waarnemingen gedaan over de grens van het inventarisatiegebied van grote bonte specht, zwarte mees, fluitier, zwartkop, boomkruiper en roodborst. Die waarnemingen zijn bij het bepalen van de territoria niet meegewogen, en hebben de resultaten voor de Monnikenberg dus niet beïnvloed.

De grens tussen beide gebieden is bij het open, aanloopgebied voor het ecoduct scherp, maar voor het bosgedeelte is er geen natuurlijke grens met het aangrenzende bos.

3.6 Zoogdieren

Er zijn – ‘als bijvangst’- enkele waarnemingen van zoogdieren. Zie het overzicht in Bijlage 2: Waarnemingen van niet-broedgevallen en zoogdieren.

Bij drie bezoeken is een vos gezien, waarvan een keer twee spelende jongen (in de buurt van het weiland). Drie keer is een ree gezien: bij de faunatunnel en voor het landhuis (weide). Reeën zijn ook gezien bij (niet in de inventarisatie opgenomen) bezoeken overdag. In het bos naast de oprijlaan is een das gezien. Het is bekend dat er op de Monnikenberg een dassenburcht is.

Figuur 11: De akker met op de achtergrond de nieuwbouw van woningen en ziekenhuis Tergooi

4. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Deze broedvogelinventarisatie is bedoeld om op de drempel van de grote veranderingen in het gebied de uitgangssituatie op de Monnikenberg zo goed mogelijk in beeld te brengen. Dit aansluitend op de eerdere inventarisaties. De informatie zal in de toekomst als referentie worden gebruikt bij het monitoren van de ontwikkelingen in het gebied na het verder realiseren van de ecologische verbindingzone met het ecoduct naar Anna's Hoeve, de busbaan langs de spoorlijn en het herinrichten van een groot deel van de Monnikenberg als onderdeel van het project 'Voltooiing De Groene Schakel'.

De inventarisatie laat zien dat op de Monnikenberg veel (44) soorten broedvogels voorkomen. Uit de verdere waarnemingen en de eerdere inventarisaties kan worden afgeleid dat er nog een tiental potentiële soorten is. De achtergrond voor de soortenrijkdom is de grote variatie in het terrein met water, loofbos, naaldbos, een akker, weiland. en het nieuwe, open gebied in de aanloopzones naar de faunatunnel.

Voor de toekomst is het belangrijk om deze variatie te behouden en mogelijk nog te versterken. Aandachtspunten daarbij zijn:

- Zorgen voor rust en voldoende oeverbegroeiing bij het vergrote Monnikenwater. Dat is noodzakelijk voor behoud van de dodaars, en geeft mogelijkheden voor de fuut en wellicht andere soorten: kuifeend, krakeend, geoorde fuut? De verstoring door het aan te leggen vlonderpad en uitkijkpunt moet zo goed mogelijk worden beperkt. Het wordt aangelegd in een zeer kwetsbaar deel en zal daar onrust geven. Het zou in het broedseizoen kunnen worden afgesloten.
- Het (gedeeltelijk) afgraven en herinrichten van de akker en het weiland zal gevolgen hebben voor de vogelstand. Er zijn meer heidesoorten te verwachten. Maar veel hangt af van de uitvoering: niet al te netjes en met variaties in het terrein.
- Handhaven van enkele naaldhoutpercelen voor de typische naaldhoutsoorten en als nestgelegenheid voor roofvogels.
- Het rustgebied voor de ecologische verbindingzone biedt nieuwe mogelijkheden door de inrichting ook op vogels te richten: niet al te kaal voor roodborsttapuit, boompieper en boomleeuwerik; voldoende rust voor misschien de nachtzwaluw en houtsnip, en gevarieerde overgangszones langs de randen.
- Het rustgebied voor de verbindingzone biedt ook nieuwe mogelijkheden voor ree, das en vos. Deze zoogdieren zijn in het gebied waargenomen bij onze bezoeken. Het ecoduct en de faunatunnel bieden voor hen een verbinding naar andere gebieden, en een rustgebied. Het rustgebied kan afgeschermd rustplekken bieden.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1: OVERZICHT VAN WAARNEMINGEN EN BROEDVOGELTERRITORIA

Waarnemingen buiten het gebied staan tussen haakjes (-)

Monnikenberg	20 mrt	31 mrt	3 april	17 april	1 mei	15 mei	29 mei	12 juni	26 juni	aantal autocluster territoria	hoogste broed- code	aantal niet bruikbare waarne- mingen
2021	06:06	20:18	06:30	05:55	05:43	05:26	04:58	05:03	06:09			
bezoeknr	1	2	3	4	5	6	7	8	9			
Bezoektype	zonop	avond	zonop	zonop	zonop	zonop	zonop	zonop	ochtend			
Grauwe Gans						1				1	12	0
Nijlgans	1		2	1	1	1	1	1		1	3	2
Wilde Eend	1		1		2		1			1	3	1
Dodaars	1	1	1	1	1		1			1	2	0
Buizerd			3	1	1	1	1	1		1	3	4
Meerkoet			1	1	1	2	1			1	13	1
Holenduif			1	1		2				2	2	0
Houtduif	1		4	1	5	6	2	5		9	3	5
Bosuil			2	1	1					2	2	0
Kleine Bonte Specht	1				1					1	3	0
Grote Bonte Specht	11		11	9	5	12	6	1 (1)	4	12	16	2
Groene Specht	2		1	1	1	1				2	2	0
Gaai	1		3	4	4	4	3	2	1	5	3	0
Zwarte Kraai			4	1	1	2	1	6		3	13	4
Zwarte Mees	1		1	1	(1)	1				2	7	1
Kuifmees			2	2	1	1		1		3	2	0
Glanskop	2 (1)		4	1	6		1			10	13	1
Pimpelmees	6		23	11	31	17	1	2	1	31	13	0
Koolmees	15		24	24	36	19 (2)	6	6		37	13	4
Boomleeuwerik							1	1	2	1	2	1
Fluiter					(1)	1				1	2	1
Fitis						1		1		2	2	0
Tjiftjaf	2		7	1	6	4 (1)	3	4	1	6	2	8
Bosrietzanger							1			1	2	0
Zwartkop				1	7	11 (1)	11	11 (1)	3	15	2	3
Tuinfluiter							1	1		2	2	0
Goudhaan	1		4		1	1		1		3	2	4
Winterkoning	8		12	4	11	14 (1)	13	13	4 (2)	18	2	6
Boomklever	10		12	12	5	4			1	12	2	1
Boomkruiper	6		10	3	16 (1)	9	7	7 (2)	1 (1)	21	2	4
Spreeuw			2		2	2	1			2	13	2
Merel	4		17	4	11	18 (1)	5	14	3	20	7	11
Zanglijster	5		9	6	4	7 (1)	8	4	2	9	2	5
Grote Lijster			3							3	2	0
Roodborst	23		19	29	19	27	22	22 (1)	8	32	2	7
Bonte Vliegenvanger				2	5	1		1		6	2	0
Huisemus							1			1	2	0
Heggenmus	2		4	1	1					4	2	0
Witte Kwikstaart			3		2	1				2	3	2
Graspieper			1							1	2	0
Boompieper				1		1	1			1	2	0
Vink	11		8	4	9	16 (1)	12	16	6	21	2	4
Appelvink	1		5		1	2				5	3	0
Putter					1					1	2	0
Totaal 44 soorten									Totaal	315	territoria	

BIJLAGE 2: WAARNEMINGEN VAN NIET-BROEDGEVALLEN EN ZOOGDIEREN

Monnikenberg	<i>20 maart</i>	<i>31 maart</i>	<i>3 april</i>	<i>17 april</i>	<i>1 mei</i>	<i>15 mei</i>	<i>29 mei</i>	<i>12 juni</i>	<i>26 juni</i>	aantal
2021	<i>06:06</i>	<i>20:18</i>	<i>06:30</i>	<i>05:55</i>	<i>05:43</i>	<i>05:26</i>	<i>04:58</i>	<i>05:03</i>	<i>06:09</i>	waar-
Soort	<i>09:21</i>	<i>21:35</i>	<i>09:29</i>	<i>08:41</i>	<i>08:07</i>	<i>09:36</i>	<i>08:53</i>	<i>09:07</i>	<i>08:36</i>	nemingen
Bezoeknr	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	
Bezoektype	<i>zonop</i>	<i>avond</i>	<i>zonop</i>	<i>zonop</i>	<i>zonop</i>	<i>zonop</i>	<i>zonop</i>	<i>zonop</i>	<i>ochtend</i>	
Krakeend			1							1
Havik									1	1
Zwarte Specht							1			1
Ekster			1					1		2
Keep	1									1
Zoogdieren										
Vos	2					1	1			4
Das							1			1
Ree					1		2	1		4

BIJLAGE 3. PRESENTATIE EN BESPREKING VAN DE RESULTATEN PER SOORT

In dit hoofdstuk zijn per soort op een kaart de broedterritoria weergegeven en toegelicht. Elke stip op de stippenkaartjes staat in het centrum van een territorium. De stippenkaarten zijn bepaald met de autoclustering van het Avimap programma van het Broedvogel Monitoring Project van Sovon.

Grauwe Gans

1 territorium

Er is een grauwe gans met jongen waargenomen bij het Monnikenwater. Deze soort heeft hier al eerder gebroed.

Nijlgans

1 territorium

Bij bijna alle bezoeken is een nijlgans waargenomen dichtbij het Monnikenwater. Deze soort is bij de eerdere inventarisaties niet gevonden.

Wilde Eend

1 territorium

Wilden eenden zijn bij vier bezoeken waargenomen op verschillende plaatsen met water. Uiteindelijk is echter maar één territorium vastgesteld.

Dodaars

1 territorium

Bij bijna alle bezoeken is een dodaars gezien of gehoord in het Monnikenwater. Door de rustige ligging en de oeverbegroeiing is dit geschikt voor de schuwe dodaars. Ook bij de twee voorgaande inventarisaties is een broedgeval van de dodaars vastgesteld.

Buizerd

1 territorium

De buizerd is bij zes bezoeken waargenomen, maar steeds op andere plaatsen in het terrein. De roofvogelwerkgroep controleert al enkele jaren een nest van de buizerd dichtbij de Soestdijkerstraatweg. Bij de inventarisatie in 2012 is een territorium in het bosperceel ten noordwesten van het weiland gevonden.

Meerkoet

1 territorium

Bij zes bezoeken zijn meerkoeten waargenomen in de omgeving van het Monnikenwater. Er is ook een nest gevonden.

Bij alle eerdere inventarisaties was er ook een broedgeval van de meerkoet.

Holenduif

2 territoria

De holenduif is een vaste broedvogel van de Monnikenberg. De twee territoria zijn bij lanen met oude bomen (beuken).

Houtduif

9 territoria

De houtduif is, zoals te verwachten, ook een vaste broedvogel op de Monnikenberg. Nu met 9 territoria. Bij de inventarisatie in 2012 zijn veel minder territoria gevonden: 4. Dat werd als teleurstellend laag beoordeeld. En waarom dat zo was, kon niet worden achterhaald. De soort heeft zich gelukkig hersteld.

Bosuil

2 territoria

Bij drie bezoeken zijn bosuilen gehoord of gezien (achter het hoofdgebouw). De waarnemingen leiden tot twee territoria. Bij de inventarisatie in 2012 is één territorium vastgesteld. Hierbij wordt opgemerkt dat in het aangrenzende bos langs de Dokter Albert Schweitzerweg een nestboom van een bosuil is. Binnen het team wordt daardoor betwijfeld of er wel twee territoria op de Monnikenberg zijn. Er is er minimaal één. Voor de rapportage is toch uitgegaan van de uitkomst van de autoclustering via Avimap: 2 (idem bij de groene specht).

Kleine Bonte Specht

1 territorium

Er is twee keer een kleine bonte specht waargenomen op bijna dezelfde plaats. In 2003 was er ook een broedgeval.

Grote Bonte Specht

12 territoria

De grote bonte specht is, zoals te verwachten de meest voorkomende spechtensoor. Het aantal territoria is vergelijkbaar met dat bij eerdere inventarisaties. Het is wel opvallend dat in het bosperceel langs de oprijlaan slechts één territorium is gevonden. Bij de inventarisatie in 2012 zijn daar 5 territoria gevonden.

Groene Specht

2 territoria

Bij 5 bezoeken is een groene specht waargenomen, steeds in het noordelijke deel. Alleen bij het eerste bezoek is 2 keer een groene specht waargenomen. Er wordt daardoor binnen het team betwijfeld of er wel twee territoria zijn. Voor de rapportage is toch uitgegaan van de uitkomst van de autoclustering via Avimap: 2 (net als bij de bosuil).

Bij de inventarisatie in 2012 ontbrak deze soort (maar was er wel een territorium van de **zwarte specht**, die nu slechts 1 keer is gehoord).

Gaai

5 territoria

Bij alle inventarisatiebezoeken zijn gaaien waargenomen. Het aantal territoria is iets meer dan in 2012: 5 in plaats van 3.

Zwarte Kraai

3 territoria

Bij bijna alle bezoeken zijn zwarte kraaien waargenomen. Vanaf het pad langs het weiland was een nest zichtbaar in de bosrand achter het Monnikenwater.

Bij de eerdere inventarisaties zijn ook territoria van zwarte kraaien vastgesteld.

Zwarte Mees

2 territoria

Bij vier bezoeken is binnen het gebied een zwarte mees waargenomen. Dat resulteert in twee territoria. De zwarte mees staat als 'gevoelig' op de Rode lijst van broedvogels.

Het aantal territoria (2) is beduidend minder dan bij de inventarisaties in 2003 (4), 1981 (9-11) en 1975 (5). Dit komt overeen met de landelijke trend:

Kuifmees

3 territoria

De kuifmees is een kenmerkende naaldhoutsoort.

Er zijn drie territoria vastgesteld, op basis van waarnemingen bij vijf bezoeken.

De kuifmees is een vaste broedvogel.

Glanskop

10 territoria

Bij vijf bezoeken is een glanskop waargenomen. Dat resulteert in 10 territoria door het hele gebied. Een opvallende verdubbeling ten opzichte van de vorige inventarisatie. Maar drie territoria zijn oostelijk van de A27, en dat deel is toen niet geïnventariseerd.

Pimpelmees

31 territoria

De pimpelmees is een vaste broedvogel en talrijk in het hele gebied.

Koolmees

37 territoria

Ook de koolmees is een vaste broedvogel en talrijk in het hele gebied. Het is de meest voorkomende soort op de Monnikenberg.

Boomleeuwerik

1 territorium

Bij drie bezoeken is een boomleeuwerik waargenomen in het gebied bij de faunatunnel. Dat nieuwe, open terrein is een geschikt biotoop voor deze nieuwe soort voor de Monnikenberg.

Fluiter

1 territorium

Bij de inventarisatie in 2012 zijn nog drie territoria voor de fluiter vastgesteld. Die zijn in 2021 gemist, maar er is wel een territorium in het deel oostelijk van de A27 (dat toen niet is geïnventariseerd).

Fitis

2 territoria

Bij twee bezoeken is een zingende fitis waargenomen (niet op dezelfde plaats). Dat resulteert in twee territoria. In het verleden is maar een enkel broedgeval gemeld.

Tjiftjaf

6 territoria

De tjiftjaf is bij alle inventarisatiebezoeken gehoord. Het aantal territoria (6) is minder dan bij de inventarisaties in 2012 (9) en 2003 (13). Er zijn echter acht waarnemingen op de rand van het gebied (witte stippen), die niet gebruikt konden worden voor het bepalen van een territorium. Dat 'verzacht' de afname.

Bosrietzanger

1 territorium

De bosrietzanger is één keer gehoord bij het plasje bij de Soestdijkerstraatweg aan de overzijde van de A27. Dat resulteert meteen in een broedterritorium. In 2012 is ook een territorium gevonden, maar bij het Monnikenwater, dus op een heel andere plaats.

Zwartkop

15 territoria

De zwartkop is een vaste broedvogel. Het aantal territoria is iets minder dan in 2012: nu 12 in het gebied ten westen van de A27, tegen 16 paar in 2012.

Tuinfluitier

2 territoria

Bij 2 bezoeken is een tuinfluitier gehoord. In 2012 is geen territorium gevonden; bij de inventarisaties daarvoor wel.

Goudhaan

3 territoria

Bij vijf bezoeken is een goudhaan gehoord. Van de zeven waarnemingen waren er 4 voor de datumgrens (10 april). Het aantal territoria is beduidend minder dan bij de eerdere inventarisaties (6 in 2012 en 18 in 2003). Voor deze afname is geen verklaring. Er is geen landelijke afname. Misschien is bij de eerdere inventarisaties een andere datumgrens gehanteerd.

Winterkoning

18 territoria

Bij alle bezoeken zijn winterkoningen waargenomen. Het is een talrijke en vaste broedvogel op de Monnikenberg.

Boomklever

12 territoria

Bij zes bezoeken zijn boomklevers gehoord, vooral in maart en april. Het is een vaste broedvogel. Het kaartje toont hoe territoria zijn bepaald uit de waarnemingen (groen)

Boomkruiper

21 territoria

Bij alle bezoeken zijn boomkruipers gehoord. Het is een vaste en algemene broedvogel op de Monnikenberg. Het aantal territoria is iets meer dan bij de twee voorgaande inventarisaties.

Spreeuw

2 territoria

Bij vier bezoeken zijn spreeuwen waargenomen; steeds langs de randen van het weiland. Het aantal territoria is 2 en goed vergelijkbaar met dat bij de eerdere inventarisaties, behalve 1975. Toen was het ± 14 . Dit komt overeen met de landelijke trend: een afname met een factor 3 sinds 1984.

Merel

20 territoria

De merel is een vaste en algemene broedvogel op de Monnikenberg en bij alle bezoeken waargenomen. In vergelijking met de twee voorgaande inventarisaties is het aantal gehalveerd. Landelijk is er vanaf 2010 ook een sterke afname. Dit kan samenhangen met het voorkomen van het usuto-virus bij merels, maar Sovon bevestigt dit nog niet.

Zanglijster

9 territoria

Bij alle bezoeken zijn zanglijsters gehoord. Het is opvallend dat de territoria vooral in de bosstrook langs het weiland aan de kant van het hoofdgebouw liggen. Het aantal territoria (9) is aanzienlijk minder dan bij de eerdere inventarisaties: 16 in 2012 en 22 in 2003. De afname is geen landelijke trend. Een verklaring ontbreekt.

De territoria van de zanglijster in 2012:

Grote Lijster

3 territoria

Bij het bezoek op 3 april zijn drie grote lijsters gehoord; dat resulteert in drie territoria.

Bij de twee voorgaande inventarisaties is 1 territorium gevonden.

De grote lijster staat als 'kwetsbaar' op de Rode lijst van broedvogels.

Roodborst

32 territoria

De roodborst is een vaste en talrijke broedvogel op de Monnikenberg. Het aantal territoria (32) is echter beduidend minder dan in 2012 (53) en in 2003 (54). Hiervoor is geen verklaring; landelijk is er een toename van 20% in de afgelopen 10 jaar.

Bij het autoclusteren valt op dat soms territoria zijn gebaseerd op waarnemingen aan beide kanten van de A27 barrière (zie kaartje). Dat lijkt niet reëel. Bovendien zijn ook waarnemingen voor de datumgrens van 30 april gebruikt.

Bonte Vliegenvanger

6 territoria

Bij vier bezoeken is een bonte vliegenvanger waargenomen. Het aantal territoria (6) is vergelijkbaar met dat bij voorgaande inventarisaties (8 in 2012 en 4 in 2003).

P.m.: Er zijn in 2021 geen **grauwe vliegenvangers** waargenomen, terwijl in 2012 nog 6 territoria zijn gevonden.

Huismus

1 territorium

Er is één waarneming van een huismus. Er is niet eerder een territorium gevonden.

Deze soort staat als 'gevoelig' op de Rode lijst van broedvogels.

Heggenmus

4 territoria

Bij vier bezoeken is een heggenmus waargenomen. Het aantal territoria (4) komt goed overeen met dat bij voorgaande inventarisaties (5 in 2012 en 5 in 2003).

Witte Kwikstaart

2 territoria

Bij drie bezoeken is een witte kwikstaart waargenomen in het noordelijk deel. Het aantal territoria (2) is hetzelfde als in 2012 en 2003.

In 2012 waren de territoria echter bij het oude klooster en de boerderij (nu het stiltecentrum).

Graspieper

1 territorium

De graspieper is een nieuwe soort voor de Monnikenberg.

De waarneming is in het nieuwe, open, aanloopgebied naar de faunatunnel.

Boompieper

1 territorium

Bij drie bezoeken is een boompieper waargenomen in het aanloopgebied naar de faunatunnel: een keer aan de westzijde van de A27 en twee keer aan de oostzijde. Toch is er maar één territorium.

Bij voorgaande inventarisaties is ook één territorium gevonden.

Vink

21 territoria

De vink is talrijk in vrijwel het hele gebied. Het is een vaste broedvogel. Het aantal territoria (21) is minder dan bij de inventarisaties in 2012 (32) en in 2003 (21). Landelijk is er geen afname.

Appelvink

5 territoria

Bij vier bezoeken zijn appelvinken waargenomen. Met 5 territoria is er een flinke toename ten opzichte van de inventarisaties in 2012 en 2003; toen werd er één territorium bepaald.

Door de onopvallende zang is het een moeilijk te inventariseren soort.

Putter

1 territorium

De putter is een nieuwe soort voor de Monnikenberg. Er is maar één waarneming. Misschien is de komst van de putter te danken aan het inzaaien van de randen van de akker met bloemen en boekweit?

BIJLAGE 4. GERAADPLEEGDE BRONNEN

- Goois Natuur Reservaat, Beheerplan 2010 -2019
- Jonkers, Dick A, de Boer J, Broedvogels van de Monnikenberg in 2012, Uitgave 209 van de Vogelwerkgroep het Gooi en Omstreken
- Jonkers, D.A. 2004. Vogels van de Monnikenberg. Resultaten van een broedvogelinventarisatie in 2003. Uitgave 141. Vogelwerkgroep het Gooi en Omstreken, Hilversum.
- Moolenbeek, R.G. (samenstelling) 1972. Nestkastverslag 1972. Uitgave 14. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum.
- Poelgeest, R. van, ongepubliceerd. Milieu-inventarisatie Provincie Noord-Holland. Het Gooi 46000.
- Roekamp, P. & Harder, H. 1976. Broedvogelinventarisatie "De Monnikenberg" in 1976. De Korhaan 10(2): 8-9.
- Vergeer J.W., van Dijk A.J., Boele A., van Bruggen J. & Hustings F. 2016. Handleiding Sovon broedvogelonderzoek: "Broedvogel Monitoring Project en Kolonievogels. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen
- Voltooiing Groene Schakel, definitief ontwerp, 16-02-2021, versie F. Provincie Noord-Holland en Arcadis. Op de website van de Provincie Noord-Holland staat veel informatie over dit project.
- Waarnemingen op gooi.waarneming.nl voor het gebied Monnikenberg in het afgelopen jaar (tot 19 november 2021).